

שעון החול של טל

תפוגתו הקרובה של חוק טל מאיימת על שרירות הממשלה. ישראל ביתנו וש"ס מחממות מנועים

קריאה שנייה

שעון העצר של הקואליציה

חוק טל, המסדיר את נושא קבלת הפטור משירות צבאי לתלמידי ישיבות, עלה השבוע לדיון בכנסת, אלא שהסכמה לא נראית באופק. חצי שנה נותרה לתחולת החוק, ואם הצדדים לא יתגמשו, ייתכן שעל כך תיפול הממשלה; נתונים מעניינים שנחשפו בוועדת החוץ והביטחון מעידים על גידול משמעותי במספר החרדים שמתגייסים לצבא ולשירות לאומי; וגם - מדוע שאלקין יהיה מעוניין לתמוך בחוק לשון הרע? סיכום השבוע בכנסת

ועדה למען החייל

בשבוע שבו נסיעות החיילים ברכבת ישראל עלו לכותרות האשיות, לאחר שבוטלה הנסיעה חינם לחיילים ברכבת בשעות הבוקר של יום ראשון, גם ועדת השרים לענייני חקיקה נדרשה לעניין. מדובר בהצעת חוק שהגיש ח"כ רוברט אילטוב (ישראל ביתנו), הקובעת כי נסיעות חיילים בתחבורה הציבורית יהיו בחינם, כולל ברכבת ישראל. זה המקום לציין שנכון להיום הנושא מוסדר במסגרת נוהלי הצבא ולא בחקיקה.

הפעם, בניגוד לחילופי הדברים שמתנהלים לרוב בין שדי הוועדה, את עיקר הדברים נשאו נציגי המשרדים השונים. ראש מחלקת תקצוב באגף טכנולוגיה שבצה"ל הודיע כי צה"ל אחראי במלוא מובן המילה על החיילים ועל הסדרי הנסיעות שלהם. "לאור העובדה שהנושא מוסדר בפקודות הצבא, אין מקום לחקיקה ואנו מבקשים להשאיר את הבקרה המדינית בידי צה"ל", הוסיף. נציג משרד התחבורה בדיון הצטרף לדבריו והביע גם הוא התנגדות להצעת החוק. סגן שר הבריאות יעקב ליצמן (יהדות התורה), שבאופן חריג הגיע גם הוא לדיון, הציע לבחון איך יעבוד ההסדר החדש שקבע הצבא לימי ראשון בבוקר ולדחות בינתיים את ההכרעה בהצעת החוק.

נציג משרד האוצר הסביר כי כיום צה"ל מצליח להגיע לתנאים טובים ולהנחות בנסיעות באמצעות הסדרים עם חברות האוטובוסים ועם הדרכת "למעשה", הסביר, "אם תתקבל הצעת החוק, השיפוי שצה"ל יעביר לחברות ההסעה יהיה בשיעור של 100 אחוז, מכיוון שלרכבת ולחברות האוטובוסים לא יהיה אינטרס לתת הנחה כאשר החוק מחייב את המדינה לשלם להם". הנציג הוסיף כי אין היום אפשרות לפתור את הבעיה בשעות השיא (ימי ראשון בבוקר) אלא אם הדרכת תרכוש קרונות נוספים וזו כבר עלות של מיליארדי שקלים. יו"ר הבית היהודי השר דניאל דרשקוביץ, שבדרכו ליישיבה עבר בתחנת הדרכת במפרץ חיפה וראה איך החיילים מסתדרים עם ההוראה החדשה, הביע תמיכה בחוק והוסיף כי החוק צריך לחול גם על משרתי השירות האזרחי-לאומי. השר יעקב נאמן, שנעזר במונח "תלמודי" "צריך עיון", הציע לקבל את עצתו של ליצמן וביקש לזרז את הוועדה על ההכרעה בנושא. "לאנשי הביטחון האוצר אני יכול לומר שזה מעורר מהומה גדולה בקרב החיילים ואי אפשר לעבור על זה לסדר היום", נעל נאמן את הדיון.

עברה ושמה הדרה

הצעת חוק מסקרנת נוספת עלתה השבוע על שולחנה של ועדת השרים, והיא הצעתו של ח"כ יצחק הרצוג (עבודה), המבקשת לקבוע כי פעולה של הדרת נשים תהווה עברה פלילית ותגרוור עונש מאסר של חמש שנים או קנס של 300 אלף ש"ח. על פי ההצעה, לא רק פעולה ישירה של הדרת נשים תוביל לעונש שהחוקר, אלא גם מי שיורה לאחרים לבצע פעולה כזו ייענש באותה חומרה. השר נאמן הודיע בפתח הדיון כי אינו מתכוון להשתתף בהצבעה על החוק, מאחר שהוא נמצא בניגוד עניינים בנושא, מכיוון שמשפחתו כוללת רק נשים (אישה ובנות). חברי הוועדה נהגו מחוש ההומור של נאמן, אך זה המקום להזכיר אולי ניגוד עניינים אחר שלו - יחום ההצעה, ח"כ הרצוג, היה בעבר שתף ביחד עם נאמן במשרד עורכי הדין "הרצוג, פוקס, נאמן".

נציגת משרד המשפטים הבהירה כי המשרד מתנגד להפיכת הנושא לעברה פלילית. לדבריה, הוקם צוות בתוך משרד המשפטים שאמור לבחון את הסוגיה החברתית שהתעוררה ואת דרכי ההתמודדות איתה. הצוות צפוי להיות מתואם עם הצוות הביקומי שהקימה הממשלה לנושא (בראשות השרים לימור לבנת ודרשקוביץ). "לתת פתרון פלילי, כשעדיין לא ברור אילו פעולות כלולות בעברה, זה לא דבר חכם", הוסיפה. "ההצעה גם מנוסחת באופן בעייתי ונוגדת את עקרונות החוקיות". השר נאמן נעל את הדיון בכך שהציע שיחם החוק ימתין להמלצות הצוות הביקומי לטיפול בהדרת נשים, כשהצעת החוק עצמה תחזור לשולחן הוועדה בעוד שלושה חודשים. ח"כ הרצוג הודיע, לאחר שעודכן בהחלטת הוועדה, כי אינו מתכוון להמתין וכי הוא מתכוון להביא את ההצעה להצבעה במליאת הכנסת כבר בתקופה הקרובה.

השבוע התחיל את הספירה לאחור שעון העצר שיכול לסיים את דרכה של הקואליציה ולהוביל לבחירות חדשות. קוראים לשעון הזה חוק טל והזמן שהחל לנוע לאחור עומד על חצי שנה. להבנת הדברים נקדיש מספר משפטי הקדמה. חוק טל, שמסדיר את נושא קבלת הפטור משירות צבאי לתלמידי ישיבות חרדים, הוארך בפעם האחרונה בשנת 2007. תוקפו עד חורף אוגוסט השנה. אלא שהחוק גם קובע כי הכנסת מחויבת להתחיל לדון באפשרות להאריך שוב כחצי שנה לפני סיום תוקפו (כלומר, בימים אלו). כך אכן קרה השבוע. אלא שבעקבות הדיגישות הרבה של החוק, גורמים בכנסת מעריכים כי חצי השנה שנותרה לתחולת החוק יכולה להיות גם חצי השנה האחרונה של שלמות הקואליציה.

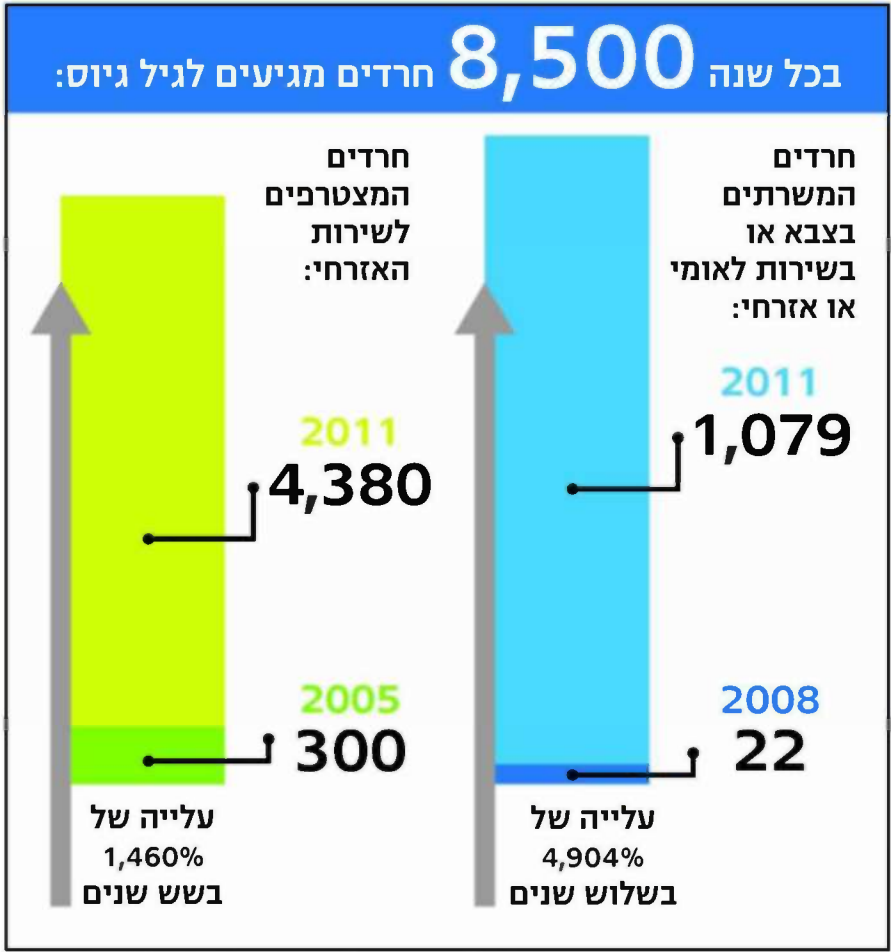
בעוד שאת המחלוקת בנוגע לחוק מול אחד ברק אפשר יהיה כנראה לפתור ולהגיע להסכמות, ההתנגדות של אביגדור לברמן להארכת החוק היא סיפור מסובך ומורכב בהרבה. יש פה מלכוד פוליטי אמתי, כאשר מצד אחד מדובר בנושא הכי חשוב למפלגות החרדיות מכל הנושאים שעל הפרק, ומנגד לוח הזמנים ברור מאוד (חצי שנה). "אי אפשר לברוח מזה", אומרים בכנסת. אי חידושו של החוק יהיה הפרה ברורה של ההסכם הקואליציוני, שקובע שלא תהיה פגיעה בסטטוס-קוו בנושא "תורתו אומנותו", אך לליברמן וישראל ביתנו שיקולים אחרים לחלוטין. אם ירצו הצדדים להקצין עמדות, הסיפור עלול להתפוצץ.

עכשיו קצת נתונים, חלקם מפתיעים, שנחשפו השבוע בדיון שערכה ועדת החוץ והביטחון בנוגע לחוק טל וליישום שלו במהלך עשר השנים האחרונות. יוג'ין קנל, יושב ראש המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה, סיפר בדיון כי בעוד ששיעור התעסוקה בקרב החרדים בגילאי 20 הוא נמוך, שיעור התעסוקה בקרב חרדים יוצאי צבא עומד על 80 אחוז. ראש אכ"א, האלוף אורנה בריבאוי, חשפה כי בכל שנה ישנם 8,500 חרדים שמגיעים לגיל גיוס, ואפשר לחלק אותם לשלוש קבוצות: קבוצה אחת היא של אלו שמקבלים פטור משירות בנימוק של תורתו אומנותו; קבוצה שנייה היא של חרדים המקבלים פטור בשל סעיף נפשי; הקבוצה השלישית, שמנתה בשנת 2011 קצת יותר מ-1,400 חרדים, התגייסה לשירות צבאי.

זה המקום לציין שעל פי היעדים שקבעה הממשלה לשנת 2011, הצפי לגיוס עמד על 1,200 חרדים, כך שהשנה מספר החרדים שהצטרפו לצה"ל היה גבוה מזה שציפו לו. דווקא בתחום השירות הלאומי-אזרחי לא הייתה הצלחה להגיע למספר המצטרפים שקבעה הממשלה לשנת 2011. גם פה היעד עמד על 1,200, אך רק 1,079 חרדים הצטרפו. אולם זו הדרך הפסימית להסתכל על הדברים. הדרך האופטימית יותר היא להעיק מבט על הנתונים של שנת 2008. באותה שנה הצטרפו למסגרת השירות האזרחי רק 22 חרדים. שלוש שנים לאור מכן המספר כבר עומד על 1,079, כשרובם לא מבצעים את השירות בישיבות החרדיות, אלא במסגרת רוחצה, שירותי הצלה ועוד.

עוד נתון על חוק טל המושמץ, והפעם כזה שנאסף לא בידי אדם דתי. ראובן גל, חוקר במוסד "שמואל נאמן", שחוקר את הנושא, הציג זינוק דרמטי במספר החרדים שנמצאים היום במסגרת צבאית או בשירות לאומי-אזרחי, לעומת הנתון משנת 2005. בעוד שב-2005 ניתן היה למצוא 300 חרדים בלבד בשירותו בצבא או בשירות לאומי-אזרחי, בשנת 2011 המספר צמח ל-4,380 (שנמצאים בפועל בשירות באותה שנה). לדברי גל, מדובר בעלייה דרמטית, כששום תופעה חברתית אחרת אינה מתרחשת בקצב מהיר כל כך.

עוד תופעה מעניינת נצפתה השבוע בנוגע לחוק טל, כאשר שניים מהאנשים שמפלגותיהם היו אחראיות לחקיקתו של החוק או להארכתו בפעם הקודמת הביעו התנגדות מחולטת להארכת החוק בחמש שנים. השניים הם שר הביטחון אהוד ברק (שהיה זה שהקים את ועדת טל שעל סמך המלצותיה חוקק החוק), ויו"ר ועדת החוץ והביטחון, ח"כ שאול מופז (שמפלגתו האריכה את החוק בשנת 2007 בחמש שנים נוספות). השניים גם הכתימו להציג חוק חלופי בתקופה הקרובה. איך שגלגל מסתובב לו.

פתרון מהתחום הפלילי אינו חכם. פשקוויל הקורא להדרת נשים צילום: פלאש 90

ביום שני השבוע התכנסה הנהלת הקואליציה לרון בחוק הסדרת המאחזים של ח"כ זבולון אורלב, כשבאמתחתה החלטה משבוע שעבר שקבעה כי חברי הקואליציה ידונו בשאלה האם לאפשר חופש הצבעה לחברי הקואליציה בהצבעה על הצעת החוק. יו"ר הקואליציה ח"כ זאב אלקין לא השתתף בדיון השבוע, מאחר שבאותו הזמן שכב בביתו וקרה מחום. באתר ynet פורסם בשם "גורם בכיר בליכוד" כי מדובר בסוג של "שביתה איטלקית" של אלקין, שלמעשה מעביר מסר לראש הממשלה בעקבות התנגדות נתיניהו לחוק הסדרת המאחזים.

אלקין, שקיבל הודאה ברורה מהדופא שלא לזוז מהבית במשך שבוע, הגיב בחריפות, ובעיקר לא אהב את העובדה שלא התבצעה בדיקה מולו לפני פרסום הדברים. וכך, בלי שבניית החוק התכוונו לכך, "הצליחו" לגרום לעוד חבר כנסת להצטרף לקבוצת התומכים בתיקון לחוק איסור לשון הרע (שמגדיל באופן משמעותי את סכומי הפיצויים ללא הוכחת נזק על הוצאת דיבה), שכזכור לא מצא חן בעיני רוב כלי התקשורת. אחד מהתיקונים שמייצגים יחמי החוק הוא החיוב בקבלת תגובה לפני פרסום ידיעה, כשאי פרסום התגובה יכול להגדיל באופן דרמטי את גובה הפיצוי הכספי. הצעת החוק, שכבר עברה בקריאה ראשונה, מחכה בוועדת החוקה לקראת הכנתה לקריאה שנייה ושלישית. אם בקרוב תעלה ההצעה מחדש לכותרות, לקראת אישורה הסופי, אל תבטלו את האפשרות שהאירוע הזה נתן להצעה דחיפה נוספת. ■